

Community Building is een drieslag van Zacht, Kracht en Macht

Joop Hofman

Community Building heeft zo haar eigen definities, maar vooral haar eigen beelden. Er is geen eensluidende werkelijkheid onder de noemer: dit is community building. Bij ABCD hanteren we een driedeling, als de minimale basissamenstelling van community building. Het makkelijkst samen te vatten in Zacht, Kracht en Macht.

Met de snelle groei van community building groeit ook de invulling van dit begrip. Meer buurtverbinding, als antwoord op 'eenzaamheid' is een belangrijk motief. Zeer waardevol, maar te weinig. Omdat het de gemeenschap ziet als een plek van georganiseerd ontmoeten en niet als een plek waar identiteit, ontwikkeling, cultuur, economie, zorgzaamheid, democratie of duurzaamheid groeit. De gemeenschap is een plek van collectieve verandering, dat vraagt een actieve gemeenschap waar van alles kan groeien en bloeien, opstaan en weer stoppen. En het vraagt om een gemeenschap die over haar eigen keuzes kan gaan. "ABCD is not just about communities being productive, it is about democracy", zegt ABCD-father John McKnight. Zacht, Kracht en Macht, zo ziet ABCD Community Building er uit.

Zacht

Zacht, gaat over het verbinden. Het bouwen van vertrouwen, aan betekenisvolle relaties en het versterken van het 'sociale weefsel'. Het gaat over bewoners die samen iets doen, relaties en vriendschappen bouwen. De sprong maken van 'buren hebben' naar 'buren zijn'. Zonder de zachte kant is een community een verzameling individuen. Het creëert sociaal kapitaal, en is de lijm die van bewoners een gemeenschap maken en daardoor (nieuwe) betekenis krijgt.

Als deze basis er niet is, is er geen bodem om te groeien. En wordt elke vorm van extern opgezette samenwerking instrumenteel. En daarmee los van de gemeenschap. In deze situatie is een community builder noodzakelijk om verder te komen.

In tijden van crisis, gedoe of conflict is dit het onderliggende vertrouwen dat bepaalt of een buurt standhoudt. Datzelfde geldt voor intern gedoe, zodra er wrijving ontstaat, valt de groep uit elkaar als de onderlinge relatie geen collectieve waarde heeft.

Het vraagt ook aandacht voor de groepen en mensen die niet in de inner circle zitten of de 'culturele zeven vinkjes' van de gemeenschap niet hebben. Want de community sterkt zich door de omgang met verschillen.

Een buurt is een sociaal ecosysteem. De zachte benadering versterkt het wortelstelsel waar een buurt uit bestaat, omdat het relaties bouwt en uitbouwt.

Kracht

'Kracht' als onderdeel van ABCD, richt zich op het verder vorm geven van de gemeenschap door volop gebruik te maken van het aanwezige potentieel in de buurt: de talenten, verlangens en het doen-vermogen van bewoners zelf. Het benutten van de aanwezige 'assets' in plaats van te focussen op tekortkomingen. Daarmee geven bewoners zelf de ontwikkeling aan. Het is de omslag van bewoners van 'passieve consumenten' naar 'actieve producenten' van hun eigen leefomgeving. Van klant naar maker. Het versterkt eigenaarschap en samenredzaamheid.

De krachtontwikkeling is het antwoord van de gemeenschap op initiatieven die van buitenaf of van bovenaf worden 'geplaatst', en die uitdoven zodra de professional of het project vertrekt. Zo ontstaan er nieuwe verbanden en structuren ('de building van de community'), en het bewustzijn van het zijn van een beweging wordt gezien en ervaren.

Zonder de focus op 'Kracht' blijft de

buurt afhankelijk van externe instituties. Dan is het geen community building, maar een vorm van lokaal event-management waarbij de professional het werk doet en de bewoner 'meedoet'.

Activiteiten die voortkomen uit het intrinsieke verlangen van de gemeenschap (de eigen kracht) en rusten op bijdragen van de bewoners, zijn duurzaam.

Macht

Het gaat om het organiseren van collectieve macht om invloed uit te oefenen op beleid, middelen en

besluitvorming. Dat begint met het als gemeenschap aangaan van het gesprek over publieke vraagstukken, in

alle verscheidenheid. 'Macht' gaat ook over de positie van de gemeenschap ten opzichte van de systeemwereld (overheid, instellingen, corporaties). Omdat gemeenschappen zaken kunnen die instanties niet kunnen. Instanties kunnen aanvullend hierop hun werk doen. En het gaat over gezamenlijk bezit (commons) en daarmee collectieve verantwoordelijkheid. Van het samen tuinieren in het postzegeltuintje in de straat tot het runnen van een zorgcoöperatie of het collectief beheren van woningen. Dit maakt dat er hele andere en creatieve oplossingen kunnen ontstaan. Maar alleen als er ook ruimte voor is en macht verlegd wordt ('elke dag weer').

Community building is het bewust werken aan de verschuiving van invloed en omdraaien van de volgorde van handelen. Het laat de rol van de bewoner groeien van 'cliënt' of 'deelnemer' naar 'eigenaar' of 'partner'. Het ziet er ook steeds meer uit als Community Organizing.

Een gemeenschap is autonoom, dat bepaald haar kracht. Het is van het grootste belang om die autonomie als vorm van zelfregie, ruimte te geven en te ondersteunen. Op het moment dat ze onderdeel wordt van beleidsdoelen of organisatiebelangen wordt de gemeenschap uit haar kracht gezet. Wanneer de gemeenschap zeggenschap neemt over budgetten, prioriteiten en de inrichting van de publieke ruimte, ontstaat er een gelijkwaardige verhouding ten opzichte van de 'systeemwereld'.

Op deze manier wordt er vorm gegeven aan gemeenschapsdemocratie. Omdat het gaat om werken aan structurele verandering en democratisering. Het geeft de buurt een eigen plek aan de

tafel waar de beslissingen over de buurt worden genomen (zoals over geld, vastgoed en beleid).

Zonder macht is community building een vorm van 'bezigheidstherapie'.

Zonder structurele invloed op middelen en beleid blijft de buurt afhankelijk van de gunst van instanties, wat leidt tot frustratie en afhaakgedrag.

Valstrikken

Zacht is verbinding en het fundament van vertrouwd en vertrouwen. Kracht is initiatief, het brengt energie, maakt een wij-gevoel en is de motor van eigenaarschap. Macht is zeggenschap, collectieve zelfbepaling. Maar ook een democratische taak en principieel uitgangspunt: het buurtleven is van de buurt. De driedeling is een ondeelbaar, op elkaar inwerkend vlechtwerk.

Om het even op scherp te krijgen, noemen we, in overtreffende trap, het verlies en de valstrikken als je de driedeling loskoppelt:

- **Alleen Zacht:** Je bent als community builder een 'gezelligheidswerker'. Zonder deze inzet wordt werken aan vitale

gemeenschappen vooral koud en zakelijk. Bijna iedereen is aardig tegen elkaar, maar er verandert weinig aan de vragen, verlangens en groei van de buurt.

- **Alleen Kracht:** Je bent als community builder vooral een 'projectmanager'. Zonder het werken aan krachtontwikkeling ontstaat er logischerwijze geen gemeenschapskracht en wordt de gemeente een passieve (en vaak afhankelijke) deelnemer. Er gebeurt van alles, maar het is niet geworteld in de 'drive' van de buurt en stopt vaak als de subsidie op is.
- **Alleen Macht:** de community builder als 'activist'. Zonder deze energie worden de gemeenschapsontwikkelingen vrijblijvend en machteloos. Je voert strijd met de systeemwereld, maar je hebt geen basis (of zo je wilt achterban) die je steunt.

Wat is de winst van de diverse combinaties?

Zacht + Kracht = Duurzame actie.

Mensen doen samen dingen omdat ze het willen, niet omdat het moet. Of omdat het georganiseerd wordt aangeboden. Zonder Zacht geen Kracht: mensen komen in actie voor en met elkaar als ze elkaar kennen en vertrouwen en een collectieve waarde herkennen.

Kracht + Macht = Zeggenschap. H

Het potentieel en enthousiasme van de buurt wordt vertaald in echt zeggenschap. Zonder Kracht geen Macht: een gemeenschap zonder eigen initiatief mist de legitimiteit en het organisatievermogen om macht op te eisen.

Macht + Zacht = Gedragen

leiderschap. De macht in de buurt is geworteld in de gemeenschap, het

sluit aan bij de diversiteit aan groepen en gemeenschappen in de buurt en is niet van een paar 'mondige' eenlingen. En Macht zonder Zacht (en Kracht): als een buurt geen invloed heeft op haar eigen toekomst, verdwijnt de drive om de gemeenschap te verbinden en te bouwen. Dan blijft het gericht op onderhoud van nabije relaties.

Bovenstaande loskoppelingen zijn academische uitstapjes, de werkelijkheid is dat het niet los te koppelen is.

En dat we ook niet gemeenschappen kunnen beoordelen op de hoeveelheden Zacht, Kracht en Macht. Het zijn letterlijk ‘blikvelden’ die de waarde van

gemeenschappen aangeven en hoe ze kunnen groeien in gemeenschapskracht. Niet als opdracht, maar als ontwikkelruimte.

ABCD Community Building is altijd een vlechtwerk van Zacht, Kracht, Macht.

	Kern	Opbrengst	Wat is verlies als het er niet is	Gevaar
Zacht	Verbinden	Sociaal weefsel	Gemeenschapswaarden	Bezigheid als norm
Kracht	Initiatiefkracht	Bewonersinitiatieven	Groei	Gesloten vaste kern
Macht	Zeggenschap	Gemeenschapsdemocratie	Autonomie	Overlegcircuit

Joop Hofman is community builder, kwartiermaker, trainer ABCD Community Building, co-auteur ABCDboek Altijd Nieuw Gedoe, faculty member van ABCD Europe, lid ABCD Institute International
joophofman@rodewouw.nl

Deventer, mei 2026